

שי זותן - משרד החקלאות, תחום פיתוח תיירות חקלאית, ופיתוח הכפר
shadot@moag.gov.il

חקלאות תיירותית מנוף לפיתוח הכפר

משרד החקלאות הרים את הכפפה של פיתוח הכפר בנוסף לקידום החקלאות. שי זותן מרכז את תחום החקלאות התיירותית ונותן כמה רעיונות לאלה שרוצים להיכנס לתחום התיירות ולסיוע משרדי הממשלה בנושא

כיצד נולדה החקלאות התיירותית?

החקלאות התיירותית הנה תחום צומח בחקלאות ישראל בכלל ובענף הרפת בכלל ואנו, במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, רואים בה את אחד המנופים לפיתוח הכפר.

משרד החקלאות עסק בעבר בחקלאות בלבד. החל משנת 1996 הוא הופקד גם על פיתוח הכפר ושמו הורחב למשרד החקלאות ופיתוח הכפר. שינוי זה בא יחד עם התחלת הצמיחה של התיירות הכפרית בראשית שנות התשעים שהייתה ממוקדת, בעיקר בבניית יחידות אירוח (צימרים) ביישובי הצפון.

העיסוק בתיירות הכפרית נולד משני כוונים -

- התפתחה הדרישה של תושבי הערים לנופש בכפר (קיבוץ, מושב) ולא דווקא במלון או בכפר נופש.
- המשברים בחקלאות שדרשו התייעלות, שמשמעה לחקלאי הקטן היא, לעתים, נטישת החקלאות או מציאת ענף נוסף שישלים את הפעילות החקלאית ויספק הכנסה נוספת למשפחה.
- הקמת הצימרים ופיתוחם צמחה, אם כך, מהשטח ולוותה ע"י האגף לתיירות כפרית במשרד התיירות.

אם בתחילת התהליך הוקמו יחידות אירוח רק בצפון הארץ, בשנים האחרונות מוקמים הצימרים בכל רחבי הארץ, רמת הגולן, הגליל העליון, העמקים, חוף כרמל, חבל אשכול, הנגב המרכזי והערבה. הצימרים משמשים כבסיס לטיולים בסביבה וכמקום נופש "בטן גב", סביב הברכה הפרטית הצמודה ליחידת האירוח או בברכת היישוב.

התפתחות תחומים נוספים בתיירות

עם התפתחות האירוח הכפרי התברר שהמבקר והנופש בצימרים, ובייחוד אם הוא "ישראלי חסר מנוח", מחפש אטרקציות נוספות לבילוי עם המשפחה, וכך צמחו ביישובים, בנוסף ליחידות האירוח, מתקני הסעדה, גלריות, נקודות יציאה לטיולי טרקטורונים, חוות סוסים, פינות ליטוף, מרכזי מבקרים של תיירות חקלאות ועוד.

בכפר הישראלי (הקיבוץ והמושב) חל למעשה תהליך של גיוון התעסקות שהתחיל מייזמים קטנים בשטח, חקלאים בעבר או בהווה, הן בקיבוץ והן במושב. יזמות זו ענתה על הצורך של האורחים באטרקציות מסוגים שונים, בנוסף ללינה. האטרקציות הוקמו ברובן במבני משק ששינו ייעודם ומשמעות עוגן כלכלי נוסף במשקים. חלק מהאטרקציות הוקמו לאחר שהיזם דאג לכל האישורים הנדרשים עפ"י החוק וחלקם הוקמו בבחינת, נעשה ונשמע. ביישובים מסוימים לא ניתן היה להעניק רישיון למיזמים מכיוון, שבתכנית המתאר ובתב"ע, ייעודים ושימושים אלה לא הוכרו. גם מבחינה קניינית נוצרו חסמים מכון מנהל מקרקעי ישראל, שלא תמיד ידע כיצד להתמודד עם היזמות הכפרית החדשה.

המשברים בחקלאות שדרשו התייעלות, שמשמעה לחקלאי הקטן היא, לעתים, נטישת החקלאות או מציאת ענף נוסף שישלים את הפעילות החקלאית ויספק הכנסה נוספת למשפחה

קירוב אוכל לבעלי חיים

ספרי אבקרטי היינו, ראינו, שאנו, אנחנו, אנהנו
 מהכאן ובאיחוד מצביקה האדריק שיצא באוב טאס ובחן
 רב להסביר לנו ולתת את כל. כל הכבוד וישר כח.

שי מדריך קבוצת תיירים בחוות ארז שלא

מדיניות משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השינוי שצמח מהשטח הביא את משרד החקלאות ופיתוח הכפר לשינוי מדיניות בנושא פיתוח הכפר.

שלום שמחון, שר החקלאות ופיתוח הכפר, הוביל מהלך החל משנת 2006, שייעד כ-40% מתקציבי הפיתוח של המשרד לפיתוח הכפר והמשרד הפך לגורם מוביל בפיתוח הכפר. הנהלת המשרד בנתה, בהנחייתו, ארגז כלים לפיתוח הכפר מרמת היזם הבודד ועד לרמת המועצה האזורית. בארגז הכלים מגוון של תמיכות העונות על החסמים העיקריים בפיתוח הכפר, כפי שרואה אותם המשרד.

ארגז הכלים לפיתוח הכפר כולל תמיכה בתכניות אב ומתאר, פיתוח כפרי תיירות, תמיכה בתשתיות של תיירות כפרית וחקלאית, תמיכה בעוגנים לפיתוח הכפר, השתתפות בקורסים והדרכות בנושאים שונים הקשורים לכפר ולתיירות בכפר, סיוע לקידום מכירות של תיירות במרחב הכפרי וסיוע ישיר ליזמים - השתתפות במימון יועץ בחממת תיירות וסיוע להקמת מרכז מבקרים של תיירות חקלאית.

הדגש בפיתוח הכפר הינו בגיוון התעסוקות והכרה ציבורית בחקלאות כחקלאות רב תפקודית, שאינה רק כלי כלכלי לייצור מזון, אלא מהווה גם בסיס לפעילויות אחרות בכפר ויש לה תרומות חיצוניות ניכרות למשק הלאומי

חלק גדול מהתמיכות הופנה לסיוע להכנת תכניות אב ומתאר בכל רחבי הארץ. מתכנית ליישוב בודד ועד לתכניות אב למועצה אזורית, וזאת על מנת להסדיר היבטים סטטוריים של הפעילויות החדשות במרחב הכפרי. לוקח זמן רב לראות את התמיכה נושאת פרי, מכיוון שמשך הכנת תכניות כאלה נמדד במספר שנים, אך אנו מצפים שעם אישור התכניות שבצנרת ופתרון הבעיות הסטטוריות ייתן דחיפה למיזמים רבים בעתיד ויאפשר להם מסלול ירוק של רישוי.

במימד הפיזי החליט המשרד לתמוך בפרויקטי תשתית, שישפרו את חזות היישובים ויגרמו להם להיות יותר מזמינים ואטרקטיביים למבקר.

תמיכות כספיות במיזמים

המשרד פעיל יחד עם משרד התיירות באמצעות החברה הממשלתית לתיירות (החמ"ת), בהקמת כפרי תיירות. בהשקעה משותפת של 2 מלש"ח ליישוב (800 אלש"ח משני המשרדים הממשלתיים ו-400 אלש"ח ע"י היישוב או המועצה האזורית), החמ"ת מבצעת מתיחת פנים ליישוב שענף בתיירות בו הפך לענף משמעותי. במסגרת זו משפרים את הכניסה ליישוב, גינון, שילוט, טיפוח מרכז היישוב ועוד. כיום ברשימת המשותפת של משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומשרד התיירות, כ-30 כפרים בשלבי הקמה שונים. נדבך נוסף על פעילות זו היא תמיכת המשרד, דרך המועצות האזוריות, בתשתיות תיירות כפרית וחקלאית. במסגרת זו ניתן לקבל מענק ליישוב במועצה עד מלש"ח לאותן מטרות. ביישובים רבים, שבהם הוקמו הרחבות או שהייתה מודעות גדולה לחזות היישוב, אין צורך בהשקעה הגדולה וגם בתמיכה קטנה יותר, ניתן לייצר עוגן מושך תיירות. למטרה זו מיועדת התמיכה בעוגנים שנותנת מענה לפיתוח אתרים ביישוב או בשוליו, כמו שיקום

מבנים מראשית ההתיישבות, שביל המחבר שני יישובים שכנים, שביל לנחל הקרוב, שבילים נופיים, שבילי אופניים ועוד. במסגרת זו ניתנות תמיכות בין 200 אלש"ח לעונן יישובי ועד 500 אלש"ח לעונן אזורי. המשרד אינו תומך רק ב"חומר" אלא גם ב"רוח" ושני כלים שייצר המשרד תומכים במעטפת של היזמות הכפרית במרחב הכפרי.

1. סיוע לקידום המכירות של התיירות שנעשה ע"י תמיכה בפסטיבלים ושיווק הפעילויות.
2. סיוע להדרכות ולקורסים כדי להכשיר את החקלאים לאתגרים החדשים של פיתוח הכפר.

ליווי הקמת מיזם תיירותי בחקלאות

במסלול נפרד, קיימת פעילות משותפת עם משרד התיירות ובמשרד לפיתוח נגב - גליל, שנקראת "חממות תיירות". היזם המושבניק או הקיבוצניק הרוצה להקים עסק תיירותי, יכול לקבל ליווי של יועץ בתחום החדש שהוא עומד להיכנס אליו. היועצים מיעצים, החל מהיתכנות סטטורית לפרויקט, דרך הכנת היתכנות כלכלית, בניית פרוגרמה תיירותית ועד ייעוץ בנושאי שיווק.

במידה והרעיון מבשיל והחקלאי מחליט להקים מרכז מבקרים לתיירות חקלאית המשרד מסייע לו במענק בגובה 40% מההשקעה ועד 100 אלף ש"ח.

חשיבות פיתוח הכפר לחיזוק הפריפריה

אנו רואים חשיבות רבה במגוון בתמיכות בפיתוח הכפר מכיוון שהן מחזקות את מדיניות המשרד בתחום. יחד עם זאת, משתדלים ללמוד מניסיונם של אחרים באירופה, שבה נושא פיתוח הכפר דרך גיוון התעסוקות והתיירות, מקבל דגש בכל התכניות החקלאיות.

בנוסף לתכניות הסיוע השונות, פועל משרד החקלאות ופיתוח הכפר, באמצעות נציגיו במוסדות התכנון ובגופים ממשלתיים נוספים, להחדיר את ההכרה בחשיבות פיתוח הכפר לחיזוק המרחב הכפרי בישראל שרובו נמצא בפריפריה. הדגש בפיתוח הכפר הינו בגיוון התעסוקות והכרה ציבורית בחקלאות כחקלאות רב תפקודית, שאינה רק כלי כלכלי לייצור מזון, אלא מהווה גם בסיס לפעילויות אחרות בכפר ויש לה תרומות חיצוניות ניכרות למשק הלאומי. אנו נמצאים כיום בשלבים מתקדמים של תהליך המכיר בחשיבות פיתוח הכפר ע"י יזמויות שונות, בצד החקלאות המסורתית, כמכשיר חשוב לשמירת המרחב הכפרי. המשרד ישמח לסייע באמצעות המתכננים במחוזות לכל

יזם המעוניין לפתח יזמות תיירותית במשקו. ■